

Informacje ogólne

Powierzchnia: 551 695 [km²](#) [1]

Ludność: 66 318 000

Stolica + ludność stolicy: Paryż 2 243 833

Język urzędowy: francuski

Ustrój polityczny: republika semiprezydencka

Waluta: EURO, €

Podstawowe wskaźniki ekonomiczne (*dane za rok 2015*)

PKB: 2421,5 mld [USD](#) [2]

PKB na 1 mieszkańca: 37 675 [USD](#) [2]

PKB (dynamika PKB w %): 1,1

Deficyt budżetowy (%PKB): 3,5

Inflacja (%): 0,4

Stopa bezrobocia (%): 10,3

Informacje o kraju

1.1. Położenie geograficzne, ludność, obszar, stolica, języki urzędowe

Położenie geograficzne. Francja położona jest w Europie Zachodniej. Jej terytorium rozciąga się na powierzchni 550 000 km². Graniczy z sześcioma państwami: na północy z Belgią i Luksemburgiem, na wschodzie z Niemcami i Szwajcarią, na południowym wschodzie z Włochami, a na południowym zachodzie z Hiszpanią. Od zachodu otaczają ją wody Oceanu Atlantyckiego, a od południa Morze Śródziemne. Francja posiada również 4 departamenty zamorskie (Gwadelupa, Gujana, Martynika, Reunion), 7 terytoriów zamorskich (Polinezja francuska, Wallis i Futuna, Mayotte, Saint-Pierre i Miquelon, ziemie na antypodach i na Antarktyce, Saint-Barthélemy, Saint-Martin) oraz 1 terytorium *sui generis*: Nowa Kaledonia.

1.2. Warunki klimatyczne

We Francji wyróżniamy trzy strefy klimatyczne: klimat oceaniczny na zachodzie kraju, kontynentalny w centrum i na wschodzie oraz śródziemnomorski, z łagodną zimą i upalnym latem, na południu.

1.3. Główne bogactwa naturalne

Na terenie Francji znajdują się bogate złoża wykorzystywane do produkcji materiałów budowlanych (żwir, piasek i wapień) oraz złoża surowców takich jak: kaolin, talk i sól. W Nowej Kaledonii znajdują się bogate złoża niklu.

1.4. System walutowy, kurs i wymiana

Od 18 lutego 2002 r. prawnym środkiem płatniczym jest euro. Poprzednia waluta frank straciła ważność w dniu 17 lutego 2002 r. Kurs wymiany ustalono na 1 EURO = 6,55957 FRF.

1.5. Religia

Francuska Konstytucja z 1958 r. (art. 1) gwarantuje każdemu obywatelowi wolność wyznania. Francja jest krajem laickim i w związku z tym żadna religia nie posiada statusu religii narodowej. Brak jest oficjalnych statystyk w odniesieniu do wyznań, jednakże na podstawie badań opinii publicznej szacuje się, iż 65% Francuzów deklaruje przynależność do Kościoła Rzymskokatolickiego, 25% obywateli deklaruje ateizm, 6% społeczeństwa stanowią wyznawcy islamu, 2% protestanci i pozostałe 2% wyznawcy innych religii.

1.6. Infrastruktura transportowa

Francja posiada bardzo dobrze rozbudowaną infrastrukturę transportową. Długość podstawowej sieci drogowej, zarządzanej na poziomie ogólnokrajowym wynosi ponad 21,1 tys. km, z czego 11,4 tys. km przypada na autostrady (w tym 8,6 tys. km odcinków płatnych) i 9,7 tys. km dróg krajowych. Łączna długość dróg podległych departamentom przekracza 377 tys. km, a gminom 651 tys. km. Bardzo dobrze rozwinięty jest także transport kolejowy (Francja zajmuje pierwsze miejsce w Europie pod tym względem). Obecnie długość linii kolejowych na poziomie krajowym wynosi 29,4 tys. km, z czego 1,8 tys. km obejmuje linie dużych prędkości (pociągi TGV), na których rozwijane są prędkości przekraczające 300 km/h (ostatnie osiągnięcie, to 574,8 km/godz.). Od połowy lat 80-tych XX w. renesans przeżywa transport tramwajowy, który obok sieci metra rozwijany jest w największych miastach (m.in. Paryż, Lyon, Marsylia, Tuluza, Lille i Nantes). Ponadto, dynamicznie rozwija się infrastruktura lotnicza. Francja posiada 42 porty lotnicze, które rocznie obsługują ok 200 mln pasażerów, z czego największe to Paryż Charles de Gaulle (ponad 61 mln pasażerów rocznie), Paryż Orly (27 mln), Nicea (11 mln), Lyon (8 mln), Marsylia (8 mln), Tuluza (7 mln). Sąsiedztwo oceanów sprawia, że Francja posiada także szeroko rozwiniętą strukturę portów morskich. Do pięciu głównych portów zalicza się: Marsylię, Hawr, Dunkierkę, Rouen i Saint-Nazaire. Oprócz transportu morskiego, Francja posiada również dobrze rozbudowany transport śródlądowy oparty na sieci kanałów i największych rzekach (Sekwana, Loara, Garonna, Ren i Rodan), których łączna długość wynosi 8,5 tys. km. W ostatnich latach samorządy lokalne coraz częściej stawiają na rozwój miejskich sieci rowerowych.

1.7. Obowiązek wizowy

Obywatele polscy udający się do Francji są zwolnieni z obowiązku posiadania wizy. Ponadto, od dnia 21 grudnia 2007 r., kiedy to Polska stała się pełnoprawnym członkiem strefy Schengen, została zniesiona kontrola osób przekraczających granice między państwami członkowskimi, które są stroną Układu z Schengen. Zniesienie kontroli granicznych nie zwalnia jednak podróżujących z obowiązku posiadania ważnego dokumentu tożsamości, tj. dowodu osobistego lub paszportu.

1.8. Wykaz świąt państwowych

- 1 stycznia - Nouvel An (Nowy Rok)
- Lundi de Pâques - Poniedziałek Wielkanocny (święto ruchome)
- 1 maja - Fête du Travail (święto pracy)
- 8 maja - Fête de la Victoire de 1945 (koniec II wojny światowej)
- Ascension - Wniebowstąpienie (święto ruchome)
- Lundi de Pentecôte - Zesłanie Ducha Świętego (święto ruchome)
- 14 lipca - Fête nationale (święto narodowe)
- 15 sierpnia - Assomption (Wniebowzięcie NMP)

- 1 listopada - Toussaint (Wszystkich Świętych)
- 11 listopada - Armistice de 1918 (koniec I wojny światowej)
- 25 grudnia - Noël (Boże Narodzenie)

System administracyjny

2.1. Ustrój polityczny

Konstytucja z 4 października 1958 r., przyjęta w referendum w dniu 28 września 1958 r., legła u podstaw V Republiki. Ustawa zasadnicza była od tego czasu modyfikowana 24 razy, a jej ostatnia reforma została przyjęta przez obie izby parlamentu w lipcu 2008 r. Zgodnie z art. 1 Konstytucji Francja jest niepodzielną, laicką, demokratyczną oraz socjalną republiką. Prezydent stoi na straży Konstytucji i jest gwarantem ciągłości władzy państwowej.

2.2. Władza ustawodawcza

Władza ustawodawcza we Francji należy do dwuizbowego parlamentu, złożonego ze Zgromadzenia Narodowego liczącego 577 deputowanych, wybieranych bezpośrednio przez obywateli na 5-letnią kadencję oraz Senatu, który liczy 348 członków. Przewodniczący Zgromadzenia Narodowego jest wybierany na okres kadencji Zgromadzenia Narodowego. Od 26 czerwca 2012 r. funkcję tę sprawuje Claude Bartolone. Zgodnie z uregulowaniami wprowadzonymi w lipcu 2003 r., senatorowie wybierani są na 6, a nie na 10 lat, jak było wcześniej. Wybory do Senatu nie są bezpośrednie, gdyż o wyborze senatorów decydują zgromadzenia elektorów, w których zasiadają m.in. deputowani, senatorowie oraz radni różnego szczebla samorządu terytorialnego. Zgodnie z nowym cyklem wyborczym połowa senatorów jest wybierana co trzy lata. Przewodniczący Senatu jest wybierany po każdorazowym częściowym odnowieniu składu Senatu, tj. co trzy lata. Od 1 października 2014 r. funkcję tę pełni Gérard Larcher.

Zgodnie z artykułem 39 Konstytucji inicjatywa ustawodawcza należy równocześnie do premiera i członków parlamentu.

Informacje dotyczące prac Zgromadzenia Narodowego są dostępne pod adresem www.assemblee-nationale.fr [3], natomiast prac Senatu na stronie internetowej www.senat.fr [4].

2.3. Władza wykonawcza

Władza wykonawcza należy do prezydenta i rządu. Prezydent zajmuje szczególne miejsce w systemie politycznym Francji. Jest on wybierany na 5-letnią kadencję w wyborach powszechnych i bezpośrednich. Jest zwierzchnikiem sił zbrojnych. Prezydent mianuje premiera oraz na jego wniosek powołuje ministrów, przewodniczy pracom rządu, podpisuje rozporządzenia i dekrety, nad którymi obraduje rząd. Prezydentem Francji jest François Hollande, który został zaprzysiężony w dniu 15 maja 2012 r. Informacje dotyczące prezydenta znajdują się na stronie www.elysee.fr [5].

Zgodnie z artykułem 20 Konstytucji, rząd określa i prowadzi politykę kraju, a za swoje działania odpowiada przed parlamentem. Pracami rządu kieruje premier. Od dnia 31 marca 2014 r. funkcję tę pełni Manuel Valls, zastępując Jean-Marc Ayrault (na stanowisku premiera od maja 2012 r.). Informacje dotyczące działań jego gabinetu znajdują się pod adresem www.gouvernement.fr [6].

2.4. Struktura administracji gospodarczej

Na szczeblu centralnym za tworzenie i prowadzenie polityki w poszczególnych obszarach gospodarczych są odpowiedzialne poszczególne ministerstwa. Do najważniejszych resortów w tym zakresie należą:

- Ministerstwo Finansów (www.economie.gouv.fr [7]); funkcję Ministra Finansów i pełni Michel Sapin. Sekretarzem Stanu ds. budżetu jest Christian Eckert.
- Ministerstwo Gospodarki, Odbudowy Zdolności Produkcyjnych i Gospodarki Cyfrowej (www.economie.gouv.fr [7]). Funkcję Ministra Gospodarki, Przemysłu i Cyfryzacji pełni Emmanuel Macron. Za poszczególne obszary działania ministerstwa odpowiedzialni są:

Axelle Lemaire – Sekretarz Stanu ds. gospodarki cyfrowej

Martine Pinville – Sekretarz Stanu ds. handlu, rzemiosła, konsumpcji i gospodarki społecznej

- Ministerstwo Środowiska, Energii i Morza (www.developpement-durable.gouv.fr [8]). Funkcję Ministra Środowiska, Energii i Mórz, Odpowiedzialnego za współpracę międzynarodową w kwestiach klimatycznych pełni Ségolène Royal. Sekretarzem Stanu ds. transportu, morza i rybołówstwa jest Alain Vidalies.
- Ministerstwo Mieszkalnictwa i Zrównoważonego Budownictwa Mieszkalnego (www.territoires.gouv.fr). Funkcję Ministra Mieszkalnictwa i Zrównoważonego Budownictwa Mieszkalnego pełni Emmanuelle Cosse.
- Ministerstwo Rolnictwa, Produkcji rolno-spożywczej i Leśnictwa (www.agriculture.gouv.fr [9]). Funkcję Ministra Rolnictwa, Produkcji rolno-spożywczej i Leśnictwa pełni Stéphane Le Foll, jednocześnie jest rzecznikiem prasowym rządu.
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Rozwoju Międzynarodowego (www.diplomatie.gouv.fr). Ministrem Spraw Zagranicznych i Rozwoju Międzynarodowego jest Jean-Marc Ayrault. Za poszczególne obszary działania ministerstwa odpowiedzialni są:

Matthias Fekl – Sekretarz Stanu ds. handlu zagranicznego, promocji turystyki i Francuzów za granicą,

Harlem Désir – Sekretarz Stanu ds. europejskich,

André Vallini – Sekretarz Stanu ds. rozwoju międzynarodowego i frankofonii.

2.5. Sądownictwo gospodarcze

Podstawowe zasady, na których opiera się organizacja francuskiego wymiaru sprawiedliwości nie różnią się zasadniczo od tych, które znane są w polskim systemie prawnym. Na pierwszym miejscu należy tutaj wskazać na zapisany w Konstytucji trójpodział władzy, w którym sądy działają niezależnie od organów ustawodawczych i od administracji rządowej.

Dla obywateli i firm polskich, mających z jakichkolwiek powodów do czynienia z jurysdykcją francuską, elementarne znaczenie będzie miał jednak szereg innych zasad. Są to:

- powszechny dostęp do wymiaru sprawiedliwości (np. obywatele polscy zatrudnieni we Francji mogą domagać się swoich roszczeń w sądzie właściwym ze względu na miejsce wykonywania pracy),
- bezpłatność wymiaru sprawiedliwości (koszty procesowe są nieporównywalnie niższe niż w Polsce, np. opłata sądowa wymagana przez sąd handlowy nie przekracza 100 euro),
- niezależność i niezawisłość sędziów,
- ciągłość działalności (w nagłych wypadkach możliwe są nawet posiedzenia w niedzielę i święta) oraz niezmiennosc siedziby sądu (co do zasady, ponieważ czasem sędziowie wykonują pewne czynności poza siedzibą sądu),
- dwuinstancyjność,
- kontrola stosowania prawa (przez Sąd Kasacyjny, odpowiadający polskiemu Sądowi Najwyższemu lub, w sprawach administracyjnych, przez *Conseil d'Etat*, organ odpowiadający polskiemu Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu),
- jawność orzeczeń sądowych,
- obowiązek uzasadnienia wydanego orzeczenia,
- prawo do sprawiedliwego procesu,
- istnienie wydajnej procedury uproszczonej, tzw. *référé*.

Sąd Gospodarczy (*Tribunal de commerce*) rozstrzyga spory pomiędzy przedsiębiorcami (tak osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą, jak i spółkami handlowymi) oraz te, wynikające z czynności prawa handlowego (np. spory pomiędzy konsumentami i przedsiębiorcami dotyczące jakości sprzedawanych produktów lub świadczonych usług). Do jego kompetencji należą również sprawy z zakresu postępowania upadłościowego i naprawczego. Przy kancelarii sądu gospodarczego prowadzony jest Rejestr Handlowy i Spółek. W skład Sądu Gospodarczego wchodzi reprezentanci przedsiębiorców wybierani w drodze wyborów. Co do zasady w okręgu kompetencji *Tribunal de grande instance (TGI)*, odpowiednik polskiego Sądu Okręgowego, istnieje co najmniej jeden Sąd Gospodarczy (w przeciwnym wypadku spory należące do jego kompetencji są rozstrzygane przez TGI orzekającego według procedury gospodarczej). Obecnie na terenie Francji działa 191 Sądów Gospodarczych. Dane teleadresowe sądów zamieszczone są na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości <http://www.annuaire.justice.gouv.fr/> [10].

Szczegółowe omówienie systemu prawnego Francji w języku polskim znajduje się na stronie Komisji Europejskiej: www.ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_fra_pl.htm [11].

Gospodarka

3.1. Ogólna charakterystyka sytuacji gospodarczej

W 2015 r. Francja była szóstą gospodarką świata (po USA, Chinach, Japonii, Niemczech i Wlk. Bryt.), tracąc dystans do zajmującej piątą pozycję Wielkiej Brytanii.

W 2015 r. odnotowano we Francji 1,2% wzrost gospodarczy, po wzroście na poziomie 0,4% w 2014 r. Wzrost był wyższy niż wcześniejsze prognozy rządu oraz Krajowego Instytutu Statystyki i Badań Ekonomicznych (INSEE), które oscylowały wokół 1%. W okresie styczeń-marzec 2015 r. odnotowano wzrost PKB o 0,7% (liczony kwartał do kwartału), z uwagi przede wszystkim na wzrost popytu wewnętrznego i konsumpcji gospodarstw domowych oraz wzrost produkcji przemysłowej. Po zerowym wzroście w II kwartale 2015 r., w III i IV kw. odnotowano 0,3% wzrost PKB. Na wyniki w ostatnim kwartale znacząco wpłynęły listopadowe zamachy terrorystyczne w Paryżu, których negatywne skutki dla gospodarki FR oszacowano na 0,1% PKB.

W reakcji na kryzys rząd wprowadził w 2014 r. program ożywienia gospodarczego (Pakt Odpowiedzialności i Solidarności), którego głównym celem było pobudzenie wzrostu gospodarczego oraz przywrócenie konkurencyjności gospodarki francuskiej poprzez wsparcie przedsiębiorstw (redukcja kosztów pracy, obniżenie podatków, uproszczenie otoczenia regulacyjno-administracyjnego). Pomimo wzrostu gospodarczego oraz lepszych niż oczekiwano wyników w odniesieniu do deficytu publicznego (3,5% PKB) oraz długu publicznego (95,7% PKB), kluczowym wyzwaniem rządu pozostaje zmniejszenie bezrobocia. Nadal niepewne jest wyjście FR z procedury nadmiernego deficytu do 2017 r. Wyzwaniem pozostaje dalsza redukcja deficytu handlowego (45,7 mld euro w 2015 r., przy 58,3 mld euro w 2014 r.) oraz obniżenie wydatków publicznych, będących na rekordowo wysokim poziomie (56,8% PKB w 2015 r., podczas gdy średnia unijna nie przekracza 50%). Rząd nie odstąpił od zapowiedzianego na początku 2014 r. planu oszczędnościowego zakładającego realizację oszczędności w wysokości 50 mld euro w okresie 2015-2017 (z czego 21 mld już w 2015 r.).

W ramach *Paktu Odpowiedzialności i Solidarności* rząd przewiduje:

- redukcję łącznych kosztów pracy o 41 mld euro do 2017 r., dzięki wprowadzeniu nowych zwolnień z tytułu składek społecznych (m.in. likwidacja składek społecznych odprowadzanych przez pracodawców od wynagrodzeń minimalnych tzw. SMIC, redukcja składek społecznych odprowadzanych przez pracodawców od wynagrodzeń mieszczących się w przedziale od 1-1,6 SMIC, obniżka składek rodzinnych oraz składek społecznych dla osób pracujących na własny rachunek i rzemieślników), przy utrzymaniu dotychczasowej ulgi podatkowej na rzecz konkurencyjności i zatrudnienia (CICE). Efektem tych działań ma być

wzrost inwestycji przedsiębiorstw, ożywienie eksportu, a w konsekwencji redukcja rosnącego bezrobocia, co pozostaje kluczowym priorytetem rządu;

- redukcję i całkowite zniesienie niektórych podatków płaconych przez firmy, celem dodatkowego wzmocnienia inwestycji. Planuje się m.in. zlikwidowanie w okresie 2015-2017 podatku solidarnościowego (C3S) odprowadzanego przez 300 tys. fr. przedsiębiorstw, likwidację dodatkowego podatku od przedsiębiorstw (do 2016 r.), począwszy od 2017 r. stopniowe obniżenie stawki podatku CIT (docelowo do poziomu 28% w 2020 r.), jak również zniesienie szeregu „drobnych” podatków o niewielkiej rentowności i skomplikowanym systemie poboru;
- zwiększenie siły nabywczej najsłabiej zarabiających pracowników (w ramach *paktu odpowiedzialności i solidarności*), poprzez obniżenie płaconego przez nich podatku dochodowego oraz składek społecznych;
- kontynuację inicjatyw na rzecz ożywienia wzrostu gospodarczego, poprzez wsparcie przedsiębiorstw (zarówno dużych przedsiębiorstw, jak i MŚP, mikroprzedsiębiorstw, rzemieślników, handlowców), inwestycji, promocji eksportu, wsparcia badań i innowacyjności, polityki zatrudnienia, uproszczenia procedur administracyjnych czy wzmocnienia dialogu społecznego na wszystkich poziomach;
- kontynuację polityk na rzecz „zielonego” wzrostu, przy czym transformacja energetyczna ma być okazją do zwiększenia konkurencyjności fr. gospodarki, redukcji deficytu handlowego i wzmocnienia jej niezależności (przy okazji szansą na rozwój sektorów generujących zatrudnienie).
- dalszą konsolidację finansów publicznych, dzięki obniżeniu dynamiki narastania wydatków publicznych, do poziomu nie przekraczającego wzrostu cen (w latach 2015-2017 dodatkowy wysiłek w zakresie ograniczania wydatków publicznych ma wynieść łącznie 50 mld euro), co powinno przyczynić się do osiągnięcia celu w postaci sprowadzenia deficytu publicznego poniżej 3% (koniec 2017 r.), przy jednoczesnym uwzględnieniu priorytetu w postaci wzrostu gospodarczego i zapewnienia finansowania kluczowych polityk rządu (bezpieczeństwo, wymiar sprawiedliwości, zatrudnienie).

W sierpniu 2015 r. Francja przyjęła ustawę na rzecz wzrostu, działalności gospodarczej i równości szans (tzw. ustawa Macrona), której głównym celem miało być odblokowanie francuskiej gospodarki poprzez uproszczenie przepisów administracyjnych i usunięcie przeszkód w działalności gospodarczej dzięki uelastycznieniu reguł (dotyczących dostępu do zawodów regulowanych, liberalizacji rynku przewozów autokarowych, zmianie zasad akcjonariatu państwowego, lepszemu zarządzaniu w ramach zamówień publicznych i partnerstw publiczno-prywatnych, reformie akcjonariatu pracowniczego, wprowadzeniu zmian w zasadach funkcjonowania sądów pracy oraz uelastycznieniu prawa w zakresie pracy w niedzielę. Wiele postanowień ustawy nie znalazło jeszcze zastosowania ze względu na brak stosownych aktów wykonawczych (zgodnie z komunikatem ministra gospodarki z 14 marca 2016 r. do tej pory weszło w życie ponad 60% ustawy). Najważniejszymi elementami wprowadzonych w życie przepisów to: liberalizacja rynku przewozów autokarowych, obniżenie cen usług świadczonych w ramach niektórych zawodów regulowanych, zwiększenie rocznej liczby niedziel handlowych.

Na koniec 2015 r. **stopa bezrobocia** we Francji metropolitarnej wyniosła 10,3%. W okresie całego 2015 r. bezrobocie stale wzrastało (w ciągu roku stopa bezrobocia wzrosła o 0,3%). Według statystyk francuskich urzędów pracy liczba bezrobotnych na koniec 2015 r. wyniosła 3,590 mln osób. Prezydent F. Hollande uzależnia od spadku bezrobocia swój udział w wyborach prezydenckich w 2017 r. Z tego też względu nadrzędnym celem rządu pozostaje

spadek poziomu bezrobocia. W styczniu br. prez. F. Hollande ogłosił plan na rzecz zwiększenia zatrudnienia w MŚP, na mocy którego każdy przedsiębiorca otrzyma jednorazowo premię w wysokości 2 tys. euro za zatrudnienie pracownika na okres dłuższy niż 6 m-cy. Plan zakłada również zwiększenie liczby szkoleń zawodowych dla bezrobotnych do poziomu 500 tys. rocznie. Ocenia się, że nawet jeśli program przyniesie efekty, będą one widoczne najwcześniej w 2017 r. (kadencja F. Hollande'a kończy się w maju 2017 r.). Dotychczasowe zmagania rządu z bezrobociem nie dały oczekiwanych rezultatów; francuski rynek pracy stworzył w ostatnich latach znacznie mniej miejsc pracy w sektorze prywatnym aniżeli sąsiadujące Niemcy, Hiszpania czy Włochy (jedynie 57 tys. miejsc pracy w FR w porównaniu np. do 651 tys. w Hiszpanii).

W skali roku **ceny towarów i usług konsumpcyjnych**, wraz z wyrobami tytoniowymi, pozostawały w 2015 r. stabilne, po wzroście na poziomie 0,5% w 2014 r. Inflacja liczona bez wyrobów tytoniowych wyniosła 0,0%. W 2015 r. odnotowano wyraźny spadek cen produktów ropopochodnych (-10,8% w porównaniu do -4,2% rok wcześniej). Ceny gazu miejskiego spadły o 2,2%, paliwa płynnego o 17,4%. Natomiast ceny energii elektrycznej wzrosły o 4,8%. Rosły także ceny usług transportowych (1,1%) oraz pocztowych (8,9%). Ceny towarów przemysłowych spadły o 0,9%, a produktów spożywczych wzrosły o 0,4% z powodu, przede wszystkim, wzrostu cen produktów świeżych (5,3%), w tym świeżych owoców (4,8%) i świeżych warzyw (6,8%). Z wyłączeniem świeżej żywności, ceny żywności były prawie na stałym poziomie (-0,2% w porównaniu do -0,1% roku 2014).

Francja kontynuuje **konsolidację finansów publicznych**; deficyt publiczny na koniec 2015 r. wyniósł 77,4 mld euro, czyli 3,5% PKB (przy 4,0% PKB w 2014 r. i 4,1% PKB w 2013 r.), a więc mniej niż zakładało pierwotnie Ministerstwo Finansów FR (3,8%). od 2009 r. Francja została objęta przez Brukselę procedurą nadmiernego deficytu (*excessive deficit procedure*, EDP). Termin redukcji deficytu budżetowego do rekomendowanego poziomu poniżej 3% PKB, pierwotnie wyznaczony na 2015 r. został przesunięty na 2017 r. W związku z osiągniętą poprawą i deficytem na poziomie niższym aniżeli prognozowany, rząd podtrzymuje deklarację, że Francji uda się sprowadzić nadmierny deficyt do poziomu poniżej 3% do 2017 r.. Komisja Europejska w lutym 2016 r. wyraziła swój sceptycyzm, prognozując, że poziom deficytu publicznego Francji wyniesie w 2017 r. 3,2% PKB. Sytuację budżetową FR komplikują m.in. dodatkowe wydatki na bezpieczeństwo, uruchomione po zamachach terrorystycznych w listopadzie 2015 r. (ok. 1 mld euro rocznie), a także ogłoszony w styczniu 2016 r. plan aktywizacji bezrobotnych, którego koszty szacowane są na 2 mld euro.

Na koniec 2015 r. **poziom zadłużenia sektora finansów publicznych** (administracja centralna, samorządy, podsektor ubezpieczeń społecznych), liczony według kryteriów z Maastricht osiągnął poziom 95,7% PKB (96,9% PKB w 2014 r.), co przekłada się na wartość 2096,9 mld euro (2105,7 mld euro w 2014 r.). Jest to wynik lepszy niż zakładany przez rząd w Programie Stabilności poziom 96,3% PKB. Jeśli chodzi o strukturę łącznego zadłużenia Francji na koniec IV kw. 2015 r., 1661,2 mld euro przypadało na dług podsektora instytucji rządowych (spadek o 11,5 mld euro w porównaniu z III kw. 2015 r.), 18,9 mld euro na pozostałe instytucje i agencje szczebla centralnego (spadek o 3,2 mld euro w porównaniu do III kw. 2015 r.), 220,3 mld euro na podsektor ubezpieczeń społecznych (spadek o 4,7 mld euro w porównaniu do III kw. 2015 r.). Na uwagę zasługuje wzrost zadłużenia o 10,6 mld euro jednostek samorządu terytorialnego w ostatnim kwartale 2015 r. (do poziomu 196,5 mld euro).

Wartość wymiany handlowej Francji w 2015 r. wyniosła 955,8 mld euro, będąc o 24,8 mld wyższa niż w roku 2014. Wartość eksportu ogółem wyniosła 455,1 mld euro, będąc o 18,7 mld euro wyższa niż w 2014 r. (wzrost o 4,3%, przy wzroście o 0,1% w 2014 r.), a importu 500,8

mld euro, będąc o 6,1 mld euro wyższa niż w 2014 r. (wzrost o 1,2%, przy spadku o 0,6% w 2014 r.).

Poprawa salda wymiany w zakresie surowców energetycznych (o 14,6 mld euro) spowodowana spadkiem cen ropy pozwoliła na redukcję deficytu handlowego o 12,6 mld euro do poziomu 45,7 mld euro (58,3 mld euro w 2014 r., 61,5 mld euro w 2013 r.).^[11] [12]

EKSPORT

W 2015 r. eksport rósł w tempie 4,3%, przy niewielkim wzroście odnotowanym w 2014 r. (o 0,1%). Największy wzrost sprzedaży odnotowano w zakresie sprzętu lotniczego i kosmicznego (o 11,4% przy wzroście o 2,3% w 2014 r.). Pozwoliło to na zwiększenie istniejącej nadwyżki w tym sektorze o 1,6 mld euro, do poziomu 22,2 mld euro. Wartość sprzedaży airbusów stanowiących połowę eksportu sprzętu lotniczego i kosmicznego osiągnęła rekordowy poziom 28,9 mld euro (25 mld euro w 2014 r.). Innym sektorem, który odnotował wzrost był przemysł motoryzacyjny. Dzięki wzrostowi siły nabywczej gospodarstw domowych sprzedaż samochodów i części samochodowych wzrosła o 8,7%, w szczególności eksportowanych na rynek Hiszpanii i Wielkiej Brytanii (jeżeli chodzi o samochody) oraz Niemiec (w odniesieniu do części samochodowych).

Z uwagi na stabilność inwestycji w Europie i USA wzrost eksportu dotyczył także dóbr inwestycyjnych. Sprzedaż maszyn przemysłowych i rolnych wzrosła o 2,8% (przy wzroście o 3,1% w 2014 r.), sprzętu elektrycznego o 5,3%, sprzętu informatycznego i elektronicznego o 7,9%, w szczególności komponentów elektronicznych i sprzętu pomiarowego. Ponadto, odnotowano wzrost eksportu produktów farmaceutycznych (o 2,7% przy spadku o 5,2% w 2014 r.), zwłaszcza na rynek USA, produktów rolnych (o 6,5%, przy spadku o 10,2% w 2014 r.) oraz produktów rolno-spożywczych (o 2,9%), głównie za sprawą wzrostu sprzedaży napojów alkoholowych do państw anglosaskich i Chin, jednocześnie jednak eksport produktów mleczarskich spadł o 6,7%, przy spadku o 9,4% w 2014 r. Nastąpił także wzrost eksportu produktów luksusowych (biżuterii i produktów jubilerskich, perfum i kosmetyków, ubrań i skór). Nadwyżka w zakresie perfum i kosmetyków wzrosła do poziomu 9,2 mld euro w 2015 r., zajmując drugie miejsce po nadwyżce w sektorze lotniczym.

Z kolei w odniesieniu do surowców energetycznych odnotowano spadek eksportu - o 17,3% w zakresie produktów energetycznych, zwłaszcza rafinowanych z uwagi na spadek cen ropy, a także chemikaliów (o 3,7%, przy wzroście o 1,3% w 2014 r.).

IMPORT

Rok 2015 naznaczony był umiarkowanym wzrostem importu (o 1,2%, przy spadku o 0,6% w 2014 r.), w głównej mierze za sprawą zmniejszonych zakupów surowców energetycznych. Z wyjątkiem ropy rafinowanej, odnotowano silny wzrost importu w odniesieniu do produktów przemysłu przetwórczego (o 5,7%), a także - podobnie jak w przypadku eksportu - w zakresie sprzętu transportowego. Dotyczyło to głównie sprzętu lotniczego (wzrost o 13,7%, przy wzroście o 9% w 2014 r.), a także samochodów i części samochodowych (wzrost o 11,8%, przy

wzroście o 2,4% w 2014 r.), co było konsekwencją wzrostu siły nabywczej gospodarstw domowych. W efekcie deficyt w sektorze samochodowym uległ zwiększeniu z 4,7 mld euro w 2014 r. do poziomu 6,4 mld euro w 2015 r.

W związku ze wzrostem produkcji w sektorze motoryzacyjnym nastąpił także wzrost importu sprzętu elektronicznego, produktów przemysłu metalurgicznego, produktów kauczukowych i plastikowych. Wzrost importu odnotowano ponadto w odniesieniu do produktów przemysłu włókienniczego i ubrań (o 7,7%) produktów rolnych i rolno-spożywczych (o 4,1%), maszyn przemysłowych i rolnych (o 2,5%, przy wzroście o 0,5% w 2014 r.), a także sprzętu informatycznego, elektronicznego i optycznego (o 9%, przy spadku o 1,6% w 2014 r.). W odniesieniu do tej ostatniej grupy deficyt handlowy uległ pogłębieniu o 1,5 mld euro (do poziomu 15,3 mld euro).

Spadek importu odnotowano natomiast w odniesieniu do węglowodorów naturalnych (o 25,1%, przy spadku o 15,7% w 2014 r.) oraz produktów naftowych rafinowanych (o 26,3% przy spadku o 7,8% w 2014 r.). Doprowadziło to do poprawy salda wymiany w zakresie surowców energetycznych o 14,6 mld euro do poziomu 40,1 mld euro, tj. najniższego od 2009 r. Stało się tak za sprawą silnego (największego od 10 lat) spadku cen ropy w 2015 r. - cena baryłki Brenta spadła o połowę, tj. z poziomu 99 USD w 2014 r. do 52,4 USD w 2015 r.

Ponadto odnotowano spadek importu produktów farmaceutycznych (o 2,7% przy wzroście o 4,8% w 2014 r.), w tym w szczególności szczepionek importowanych z Belgii. Nadwyżka w sektorze farmaceutycznym wzrosła o 1,5 mld euro (do poziomu 3,3 mld euro).

W ujęciu geograficznym nastąpił dalszy wzrost eksportu na rynek państw UE (o 2,2%, przy wzroście o 1,0 % w 2014 r.), w szczególności w sektorze motoryzacyjnym, jak i na rynek poza unijnych państw trzecich (wzrost o 7,4%, przy spadku o 1,6% w 2014 r.), głównie wskutek deprecjacji euro.

W ramach państw UE największy wzrost eksportu odnotowano w odniesieniu do Hiszpanii, gdzie dzięki wzmożonej konsumpcji i inwestycjom podtrzymano wzrost gospodarczy, a także Wielkiej Brytanii, w dużej mierze za sprawą deprecjacji euro wobec funta (o 10%). Saldo wymiany z tym ostatnim krajem uległo poprawie o 1,6 mld euro na korzyść Francji. Wielka Brytania pozostaje krajem, z którym Francja ma największą nadwyżkę handlową (w wys. 12,1 mld euro). W 2015 r. odnotowano dalszy wzrost eksportu na rynek nowych państw członkowskich UE^[2] [13] oraz Włoch, natomiast spadek eksportu odnotowano w odniesieniu do Niemiec, głównie za sprawą zmniejszonych dostaw sprzętu lotniczego, a także Belgii, z uwagi na zmniejszone zakupy produktów farmaceutycznych.

W stosunku do państw trzecich szczególnie silny wzrost eksportu odnotowano w odniesieniu do USA, w wyniku zarówno deprecjacji euro w relacji do dolara, jak i silniejszego niż w Europie wzrostu gospodarczego. Głównymi towarami eksportowanymi był sprzęt lotniczy i napoje alkoholowe. W konsekwencji deficyt handlowy z USA uległ redukcji o połowę, do poziomu 2,3 mld euro. Poza USA, wzrost eksportu odnotowano w odniesieniu do Brazylii i Meksyku.

Z wyjątkiem Malezji i Japonii tendencja wzrostowa eksportu została utrzymana w stosunku do państw azjatyckich, w tym Chin, pomimo spowolnienia gospodarczego odnotowanego w tym kraju w ubiegłym roku.

Wzrost eksportu odnotowano także na rynek państw Bliskiego Wschodu, m. in. za sprawą finalizacji wielkich kontraktów na dostawy sprzętu lotniczego z Katar i Kuwejtem, a także

Afryki (wzrost eksportu o 4,1% przy spadku o 0,6% w 2014 r.).

Natomiast w odniesieniu do pozaunijnych europejskich państw trzecich odnotowano dalszy spadek eksportu (o 1,5% przy 4,7% w 2014 r.), przy czym wzrost sprzedaży na rynek Turcji i Szwajcarii pozwolił zredukować spadek sprzedaży do Rosji (o 33,2% przy 12,1% w 2014 r.). Spadek ten przypisuje się jednak nie efektowi embarga rosyjskiego, lecz zmniejszonej znacząco konsumpcji wewnętrznej spowodowanej recesją gospodarczą.

Jeżeli chodzi o import, odnotowano (w ujęciu globalnym) jego wzrost z kierunku UE (o 0,7%, przy spadku o 0,8% w 2014 r.), w tym z państw strefy euro (wzrost o 0,6% przy spadku o 0,9% w 2014 r.), przy czym wzrost ten nie dotyczył wszystkich państw w jednakowym stopniu. Podczas gdy z Hiszpanii i Niemiec odnotowano wzrost zakupów, w przypadku Belgii i Wielkiej Brytanii odnotowano spadek importu.

Ponadto, odnotowano wzrost importu w odniesieniu do większości państw trzecich, z wyjątkiem państw eksporterów ropy, w tym państw azjatyckich (wzrost importu o 9,4%, przy wzroście o 2,3% w 2014 r.), w szczególności ubrań i telefonów z Chin, a także dóbr inwestycyjnych z Wietnamu. Saldo wymiany z Chinami uległo tym samym pogłębieniu o 2,1 mld euro do poziomu 28,9 mld euro (jest to największy deficyt notowany przez Francję, daleko większy od deficytu z Niemcami (15,6 mld euro)).

Ponadto, odnotowano wzrost importu z Ameryki (o 9,9% przy spadku o 4,5% w 2014 r.), w tym z USA, za sprawą zakupów sprzętu lotniczego oraz z Meksyku. Natomiast w handlu z Kanadą odnotowano spadek importu.

Największy spadek importu odnotowano w odniesieniu do państw dostawców ropy, w tym państw afrykańskich (spadek o 12,2% przy spadku o 3,2% w 2014 r.), w szczególności w odniesieniu do węglowodorów naturalnych z Nigerii i Libii, a także z pozaeuropejskich państw trzecich (spadek o 7,1%, przy spadku o 8,9% w 2014 r.), głównie za sprawą zmniejszonych dostaw surowców energetycznych z Rosji i Kazachstanu, wreszcie także z państw Bliskiego Wschodu (spadek o 18,8%, przy wzroście o 1,0% w 2014 r.), w szczególności Arabii Saudyjskiej i większości państw zatoki perskiej. Saldo wymiany handlowej z tym regionem uległo dzięki temu poprawie o 3,9 mld euro.

Głównym **odbiorcą francuskich produktów** w 2015 r. pozostawała UE, na którą przypadło 59,1% eksportu (60,3% w 2014 r., 59,7% w 2013 r.) oraz 57,5% importu (57,8% w 2014 r., jak i w 2013 r.).

Wielkość obrotów z poszczególnymi regionami i państwami w latach 2013-2015 (CAF-FAB, z wyłączeniem sprzętu wojskowego, w mln euro) prezentują poniższe tabele:

	2013			2014			2015		
	Exp	Imp	Saldo	Exp.	Imp.	Saldo	Exp	Imp	Saldo
UE	255,5	293,2	-37,7	258,1	291	-32,9	263,7	293,0	-29,3
Strefa euro	201,5	243,0	-41,4	201,9	240,7	-38,8	204,8	204,1	-37,3
Nowe P.Czł. UE (przyjęte po 2004 r.)	22,3	26,6	-4,3	23,2	27,9	-4,6	24,3	29,5	-5,2

p. eur. poza UE	32,3	43,6	-11,4	30,7	39,7	-9,0	30,3	36,9	-6,6
Azja	53,7	76,9	-23,2	54,3	78,7	-24,4	57,0	86,1	-29,1
Ameryka	43,1	44,9	-1,8	42,1	42,9	-0,8	49,1	47,2	1,9
Afryka	27,6	27,1	0,4	27,4	26,2	1,1	28,6	23,1	5,5
Bliski Wschód	13,9	11,7	2,2	13,5	11,8	1,7	15,2	9,6	5,6
Niemcy	70,6	86,9	-16,4	71,0	85,7	-14,7	71,4	87,0	-15,6
Włochy	30,4	36,4	-5,9	31,0	36,7	-5,7	32,0	37,7	-5,8
Holandia	17,6	22,1	-4,5	17,5	21,7	-4,2	17,4	21,6	-4,2
Hiszpania	29,1	30,9	-1,8	30,4	29,8	0,6	32,5	31,6	0,9
Belgia	32,9	39,8	-6,9	31,2	40,1	-8,9	30,4	36,8	-6,5
Wlk. Brytania	29,5	20,9	8,6	30,4	19,9	10,5	31,6	19,5	12,1
Szwajcaria	13,1	12,7	0,4	12,9	12,6	0,3	13,8	14,2	-0,3
USA	26,9	32,7	-5,8	27,3	31,5	-4,2	32,7	35,0	-2,3
Rosja	7,7	10,6	-2,9	6,8	10,2	-3,4	4,5	6,5	-2,0
Chiny	14,7	41,1	-26,4	16,2	43,0	-26,8	18,0	47,0	-29,0
Chiny+HongKong	19,6	41,6	-22,0	20,6	43,6	-23,0	22,6	47,8	-25,2

	Eksport				Import			
	Udział% (2015)	Udział% (2014)	Dynamika 2015/2014	Dynamika 2014/2013	Udział% (2015)	Udział% (2014)	Dynamika 2015/2014	Dynamika 2014/2013
UE	59,1%	60,3%	+2,2%	+1,0 %	57,5%	57,8%	+0,7%	-0,8 %
Azja	12,8%	12,6%	+5,1%	+1,0 %	16,9%	15,6%	+9,4%	+2,3%
Ameryka Płn. i Płd.	11%	9,8%	+16,6%	-2,4 %	9,3%	8,5%	+9,9%	-4,5 %
Afryka	6,4%	6,4%	+4,1%	-0,6 %	4,5%	5,2%	-12,2%	-3,2 %
Bliski Wschód	3,4%	3,1%	+12,7%	-2,7 %	1,9%	2,3%	-18,8%	+1,0%

Źródło: Francuskie statystyki celne

Według Banku Francji, w 2014 r. francuskie inwestycje za granicą (przepływy netto) wyniosły 32,3 mld euro (przy 18,8 mld euro w 2013 r., 24,6 mld euro w 2012 r., 37,0 mld euro w 2011 r.). Inwestycje zagraniczne we Francji (przepływy netto) w 2014 r. wyniosły 11,4 mld euro (przy 32,3 mld euro w 2013 r., 13,2 mld euro w 2012 r., 22,7 mld euro w 2011 r.). Według szacunków UNCTAD wartość inwestycji zagranicznych we Francji (przepływy netto) w 2015 r. wyniosła 44 mld USD, co plasuje ją na 10. miejscu wśród największych odbiorców inwestycji zagranicznych na świecie.

Francuscy inwestorzy lokowali środki finansowe głównie w krajach UE (63,8% ogółu inwestycji, z czego 57% w krajach należących do strefy euro). Głównymi odbiorcami francuskich BIZ w 2014 r. (w podziale na państwa) były USA (13,7 mld euro, tj. 42,4%), a w Europie Holandia (11,1 mld euro, tj. 34,3% inwestycji), Włochy (3,2 mld euro z udziałem 9,9%), Belgia (1,6 mld euro z udziałem 5%) oraz Polska (1,4 mld euro z udziałem 4,3%).

Na koniec 2014 r. skumulowana wartość francuskich BIZ za granicą (liczona wg wartości księgowej inwestycji) wyniosła 1.053,5 mld euro tj. o 67 mld euro więcej niż w 2013 r. (986,4 mld euro, przy 991,2 mld euro w 2012 r. oraz 964,5 mld euro w 2011 r.).

W przypadku skumulowanych BIZ we Francji, ich wartość (liczona wg wartości księgowej) na koniec 2014 r. wyniosła 600,6 mld euro, będąc o 23 mld euro wyższa niż w 2013 r. (577,6 mld euro, przy 543,7 mld euro w 2012 r. i 540,1 mld euro w 2011 r.).

Najważniejszymi inwestorami we Francji były USA (18,3% projektów inwestycyjnych), Niemcy (11,7%), Włochy (8,7%), Wielka Brytania (8,4%), Japonia (6,0%), Belgia (5%) oraz Chiny (4,5% razem z Hong Kongiem).

3.2. Tabela głównych wskaźników makroekonomicznych

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PKB wartość globalna (w mld euro, wg ustawy budżetowej)	1885,8	1936,7	2001,4	2032,3	2068,0	2134,0	2085,5
PKB wartość na 1 mieszkańca (ceny bieżące) w tys. euro	29,3	29,9	30,7	31,1	31,3	31,1	31,3
Tempo wzrostu PKB (w %)	-3,1	1,7	2,0	0,4	0,4	0,4	1,2
Relacja deficytu finansów publicznych do PKB w %	7,5	7,1	5,3	4,9	4,3	4	3,5
Relacja całkowitego długu publicznego do PKB w %	79,2	82,4	85,8	88,7	91,8	95	95,7
Stopa inflacji (wskaźnik cen konsumpcyjnych)	0,1	1,5	2,1	2,0	0,9	0,5	0,0
Stopa bezrobocia w % (Francja metropolitarna)	9,2	8,8	9,1	9,7	9,7	10	10,3

Wartość obrotów handlu zagranicznego (w mld euro)	738,3	841,8	930,1	950,1	932,4	928,4	955,8
Wartość eksportu (w mld euro)	346,4	394,7	428,6	442,0	436,1	436,3	455,1
Wartość importu (w mld euro)	391,9	447,1	503,1	509,6	497,6	494,6	500,8
Relacja deficytu na rachunku obrotów bieżących bilansu płatniczego do PKB w %	1,5	1,3	1,8	1,5	1,4	0,9	0,2
Wartość rocznego napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich (w mld euro)	11,6	10,7	19,8	9,0	13,0	11,5	<i>b.d</i>
Wartość rocznego odpływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich (w mld euro)	61,2	34,1	34,9	26,0	7,0	32,3	<i>b.d.</i>
Skumulowana wartość zagranicznych inwestycji bezpośrednich we Francji (w mld euro)	428,1	470,0	540,1	543,7	577,6	600,6	<i>b.d.</i>
Skumulowana wartość zagranicznych inwestycji bezp. Francji za granicą (w mld euro)	780,3	864,5	964,5	991,2	986,4	1.053,5	<i>b.d.</i>

Źródło: Statystyki Eurostat; INSEE; Min. Gospodarki i Finansów; Bank Francji

3.3. Główne sektory gospodarki

Udział poszczególnych sektorów w wartości dodanej brutto ogółem w 2014 r. przedstawiał się następująco: rolnictwo, hodowla i rybołówstwo – 1,7%, przemysł (wraz z energią) – 13,8%, budownictwo – 5,7%, usługi rynkowe (wraz z handlem, transportem) – 55,7%, usługi publiczne (szkolnictwo, administracja publiczna, zdrowie i pomoc społeczna) – 23,2%.

Francja jest jednym z najbardziej uprzemysłowionych krajów świata, choć udział wartości dodanej przemysłu w PKB systematycznie spada (12,4% PKB w 2014 r. wg danych ministerstwa gospodarki, 11,2% PKB jeżeli chodzi o przemysł przetwórczy, wg danych INSEE, przy 11,2% w 2013 r.). W przemyśle pracuje łącznie 12,5% zatrudnionych ogółem (pracownicy i osoby prowadzące działalność gospodarczą). W 2014 r. wartość dodana produkcji przemysłowej (wraz z przemysłem wydobywczym), wyniosła 262,9 mld euro (263,2 mld euro w 2013 r.).

Ważnymi gałęziami **przemysłu jest** przetwórstwo surowców (Saint-Gobain, Lafarge), przemysł **elektromaszynowy** (Schneider Electric, Alstom) i przemysł **farmaceutyczny** (Sanofi-Aventis, Pierre Fabre, Servier), który jest największym w UE (produkcja 26,2 mld euro). Silną pozycję na światowym rynku mają koncerny **telekomunikacyjne i technologii informacyjnych** (Orange, SFR, Vivendi, Alcatel-Lucent, Thomson), **branży chemicznej, przemysłu lotniczego** (Dassault, Bombardier, Airbus, Thales), czy kosmicznego (Arianespace). Francja przoduje także w produkcji **artykułów luksusowych** w postaci odzieży, wyrobów jubilerskich, biżuterii, galanterii skórzanej, kosmetyków (m.in. Kering, LVMH, l'Oréal, Chanel, Hermès). Udział francuskich marek w europejskim rynku motoryzacyjnym wynosi ponad 20% (PSA, Renault). Z **przemysłem samochodowym** związanych jest szereg branż, w tym branża oponiarska (Michelin) oraz liczni podwykonawcy (Faurecia, Valeo).

Sektor usług jest sektorem dominującym we Francji i charakteryzuje się stałym wzrostem wartości i udziału w PKB, przy spadku w pozostałych branżach. Udział sektora usług rynkowych w łącznej wartości dodanej sięgał w 2014 r. 55,7%, podczas gdy w jeszcze w 1980 r. wynosił on 46%, natomiast udział sektora usług nierynkowych wyniósł 23,2%. W 2014 r. łącznie w sektorze usług znajdowało zatrudnienie 78,9% ogółu pracujących (79,6% w 2013 r.).

Sektor budowlany zatrudniał w 2014 r. 6,2% wszystkich pracowników (6,4% w 2013 r. Wartość dodana produkcji całej branży, w której działa 400 tys. firm, wyniosła 108,3 mld euro (111,9 mld euro w 2013 r.). Zatrudnienie w przemyśle znalazło 12,3% ogółu pracujących.

Zarówno UE, jak i Francja są rolniczymi potęgami. Stanowią centrum światowej produkcji zapewniając jednocześnie stałe zaopatrzenie rynków i bezpieczeństwo żywnościowe większości krajów. Na Francję przypada 16% ziem uprawnych Unii Europejskiej, w samej Francji ziemie uprawne zajmują 52,5% terytorium. Przy powierzchni 670 mln km²; Francja generuje 1,7% wartości światowej **produkcji rolnej** i 18% produkcji UE. Według danych Urzędu Statystycznego Ministerstwa Rolnictwa (Agreste) za 2014 r., Francja pozostaje największym producentem rolnym w UE, z ok. 500 tys. gospodarstw rolnych i wartością produkcji w wys. 75,4 mld euro. Udział rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa w krajowym PKB wynosi 1,5%, a przemysłu rolno-spożywczego 2%; ogółem sektor stanowi więc 3,5% PKB. Francja jest drugim, po Niemczech, producentem rolno-spożywczym w UE, z obrotami w wys. prawie 400 mld euro. Rolno-spożywcza nadwyżka handlowa wynosi 9,1 mld euro. Wartość wymiany handlowej z UE kształtuje się na poziomie: eksport 37,3 mln euro, import 33,5 mln euro; z państwami trzecimi: eksport 19,9 mln euro, import 14,6 mln euro. W światowym eksporcie rolno-spożywczym plasuje się na 5 pozycji. Zatrudnienie w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie wynosi 3,3%, a w przemyśle rolno-spożywczym 2,3% ogólnego zatrudnienia w kraju. Ludność wiejska stanowi 21% populacji Francji.

Turystyka jest jednym z ważniejszych sektorów francuskiej gospodarki. W 2014 r. liczba turystów zagranicznych wyniosła 83,8 mln, przy 84,7 mln w 2013 r., 83 mln w 2012 r. i 81,4 mln w 2011 r. W 2014 r. wpływy z tytułu turystyki międzynarodowej wyniosły 158 mld euro (tj. 7,4% PKB), przy 155,4 mld euro w 2013 r. oraz 153,7 mld euro w 2012 r. Francja pozostaje

najchętniej odwiedzanym krajem na świecie, choć pod względem wpływów z tego tytułu (43,2 mld euro w 2014 r.) zajmuje trzecie miejsce za USA (133,4 mld euro) i Hiszpanią (49,1 mld euro). W sektorze turystycznym działa ponad 250 tys. podmiotów (hotele, domy wczasowe, restauracje, agencje podróży), w których zatrudnienie znajduje ponad 560 tys. osób.

Udział sektora hotelarstwa i restauracji w wartości dodanej brutto gospodarki w 2014 r. wyniósł 2,7% (52,2 mld euro).

81% turystów zagranicznych to Europejczycy, wśród których pierwsze miejsce zajmują Niemcy (15,1% przyjazdów), Wielka Brytania (14,1%), Belgia i Luksemburg (12,8%), Szwajcaria (7,4%) oraz Hiszpania (7,2%). Z państw pozaeuropejskich przodują USA (3,8% turystów), Chiny (2,0%) oraz Brazylia (1,5%).

Według danych Ministerstwa Ekologii i Energii z lutego 2016 r. sektor **energetyki** w latach 2013-14 wniósł wkład do PKB Francji na poziomie 1,7%. Zatrudnienie w sektorze wynosiło w tym okresie ok. 136 tys. pracowników. Wydatki na energię w roku 2014 wyniosły 55 mld euro, co stanowiło spadek o 17% w stosunku do roku 2013.

W sierpniu 2015 r. weszła w życie ustawa o transformacji energetycznej, wyznaczająca strategiczny kierunek polityki energetycznej FR: zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, ograniczenie konsumpcji paliw kopalnych oraz energii jądrowej, a przez to osiągnięcie redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Wyzwanie dla FR stanowić będzie wygaszanie reaktorów jądrowych. Ponad dwadzieścia reaktorów (z 58, które posiada Francja) osiągnie w 2022 r. 40-letni okres eksploatacji. Gotowość przedłużenia żywotności elektrowni jądrowych z 40 do 50 lat zapowiedziała w lutym 2016 r. S. Royal, minister ekologii i energii. Kluczową opinię w tej sprawie wyda w 2018 r. francuska agencja bezpieczeństwa jądrowego.

Francja jest obecnie drugim światowym producentem energii jądrowej. W 2014 r. koszyk energetyczny Francji kształtował się następująco: 42,6% energia nuklearna, 30,1% ropa naftowa, 14% gaz ziemny, 9,5% źródła odnawialne i 3,4% węgiel.

Najważniejszymi przedsiębiorstwami działającymi w sektorze energetycznym są: EdF (Electricité de France), Engie (dawny GdF Suez), Total (petrochemia) i Areva (energetyka jądrowa). Wskaźnik niezależności energetycznej dla Francji wynosi około 50%, przy czym dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia zapewnia wysoki poziom bezpieczeństwa energetycznego kraju.

3.4. Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze ekonomicznym

W 2015 r. priorytetem aktywności Francji w organizacjach wielostronnych było przewodnictwo w ramach Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu. W listopadzie i grudniu 2015 r. Francja była gospodarzem COP21. Porozumienie, które przyjęte zostało na zakończenie konferencji, wskazuje na konieczność ograniczenia wzrostu temperatury „znacznie poniżej 2 stopni”, mobilizuje także znaczne środki (100 miliardów dolarów rocznie) na pomoc krajom rozwijającym się.

Francja jest jednym z 20 państw-założycieli OECD, wykazując znaczne zaangażowanie w pracę tej organizacji. Za koordynację spraw związanych z członkostwem FR w OECD odpowiada Sekretariat Generalny ds. UE (SGAE przy urzędzie Premiera). Jednym z najistotniejszych dla FR tematów w roku 2015 r. była walka z unikaniem opodatkowania i przenoszeniem zysków. Przyjęty w 2015 r. przez OECD raport BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) zawiera szereg rozwiązań, których wdrożenie ma pomóc przeciwdziałać nieuczciwym praktykom optymalizacji podatkowej.

Od 1995 r. Francja jest również członkiem Światowej Organizacji Handlu (WTO). Należy do grona państw G8 i G20, których pracom przewodniczyła w 2011 r. Francja współprzewodniczy grupie roboczej ds. rozwoju.

3.5. Relacje gospodarcze z Unią Europejską

Unia Europejska stanowi dla Francji najważniejszy obszar wymiany handlowej (60,4% przypada na eksport i 58,1% na import). W 2014 r. eksport do państw Unii Europejskiej wyniósł ogółem 259,2 mln euro, a import 291,0 mln euro. Od 2005 r. Francja wykazuje w wymianie z krajami Unii Europejskiej deficyt w bilansie handlowym. W 2014 r. wyniósł on 31,8 mld euro (przy 38,7 mld euro w 2013 r., 41,6 mln euro w 2012 r.). Głównymi partnerami handlowymi Francji są Niemcy, Belgia, Włochy, Hiszpania i Wielka Brytania.

[1]^[14] Dane INSEE opublikowane 5 lutego 2016 r. zawierające skorygowane dane dotyczące wyników handlu zagranicznego za 2014 r.

[2]^[15] Państwa przyjęte do UE po 2004 r.

Dwustronna Współpraca Gospodarcza

4.1. Gospodarcze umowy dwustronne

Od momentu akcesji Polski do UE stosunki gospodarcze między Polską i Francją wpisują się w ramy prawa wspólnotowego, głównie traktatu akcesyjnego, jaki Polska podpisała ze Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi 16 kwietnia 2003 r. w Atenach.

Dwustronne umowy gospodarcze to przede wszystkim:

- Umowa między Rządem PRL a Rządem Republiki Francuskiej w sprawie zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu w zakresie podatków od dochodu i majątku, podpisana w Warszawie dnia 20 czerwca 1975 r. (weszła w życie dnia 12 września 1976 r.),
- Protokół w sprawie pogłębienia i rozszerzenia współpracy polsko-francuskiej w dziedzinie gospodarki i przemysłu, podpisany w Paryżu dnia 7 maja 1976 r. (wszedł w życie z dniem podpisania),
- Umowa między Rządem PRL a Rządem Republiki Francuskiej w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji, podpisana w Paryżu dnia 14 lutego 1989 r. (weszła w życie dnia 10 lutego 1990 r.),
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Francuskiej w sprawie przedterminowej spłaty zadłużenia wynikającego z Umowy o redukcji i restrukturyzacji długów między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Francuskiej z dnia 30 października 1991 r., podpisana w Warszawie dnia 28 maja 2008 r. (weszła w życie z dniem podpisania).

Ponadto, w dniu 29 listopada 2013 r. w Warszawie w czasie IV konsultacji międzyrządowych, z udziałem prezydentów obu państw, zostało podpisane „Polsko-Francuskie Partnerstwo Strategiczne” obejmujące program współpracy na lata 2013-2018, odnawiając tym samym partnerstwo strategiczne ustanowione w maju 2008 r.

Pełny wykaz aktów prawnych z zakresu polsko-francuskich stosunków gospodarczych można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych www.msz.gov.pl [16] w dziale umowy międzynarodowe.

4.2. Handel zagraniczny

W 2012 r. polsko-francuska wymiana handlowa osiągnęła wartość 14,3 mld euro (przy 14,7 mld euro w 2011 r. i 14,0 mld euro w 2010 r.), przekraczając poziom wzajemnych obrotów sprzed kryzysu. Na koniec 2012 r. francuski eksport do Polski wyniósł 6,0 mld euro (przy 6,7 mld euro w 2011 r.), natomiast import z Polski do Francji osiągnął wartość prawie 8,3 mld euro (7,8 mld euro w 2011 r.). Nadwyżka handlowa na rzecz Polski wyniosła 2,3 mld euro (przy 2,0 mld w 2010 r.). Dla Polski Francja pozostaje czwartym odbiorcą (po Niemczech, Wlk. Brytanii i Czechach) z udziałem 5,8% oraz piątym dostawcą (kolejno po Niemczech, Rosji, Chinach i Włoszech), z udziałem 4,0%.

W okresie styczeń-wrzesień 2013 r. polsko-francuska wymiana handlowa osiągnęła wartość 10,7 mld euro (eksport z Polski do Francji wyniósł 6,3 mld euro, a import z Francji do Polski 4,4 mld euro).

W eksporcie Polski do Francji dominuje paleta wyrobów elektro-maszynowych (urządzenia mechaniczne, samochody i sprzęt transportowy, przyrządy pomiarowe i narzędzia, sprzęt elektroniczny i elektryczny, aparatura radiowo-telewizyjna, artykuły gospodarstwa domowego, sprzęt obronny) - stanowiąc 55% wartości eksportu, jak również wyrobów chemicznych (nawozy, detergenty, farmaceutyki, tworzywa sztuczne, kauczuk, guma) - 12% wartości eksportu, czy artykułów rolno-spożywczych (zwierzęta żywe, produkty roślinne, zdrowa żywność) - 6% eksportu. Pozostałe pozycje w polskim eksporcie do Francji obejmują wyroby drzewno-papiernicze (meble, domy drewniane, stolarkę budowlaną, kartony i opakowania), wyroby metalurgiczne (żelazo i stal, miedź, aluminium), produkty mineralne i wyroby

ceramiczne (koks, węgiel, cement, szkło), wyroby różne (meble specjalistyczne, domy prefabrykowane, oświetlenie, zabawki, artykuły sportowe).

Z kolei import z Francji do Polski zdominowany jest przez szeroką grupę wyrobów elektro-mechanicznych (wyroby przemysłu samochodowego, maszyny i urządzenia przemysłowe, sprzęt elektryczny i elektroniczny) oraz chemicznych (produkty farmaceutyczne, nawozy, kauczuk, tworzywa sztuczne, kosmetyki). Te dwie grupy towarowe stanowią 70% wartości francuskiego eksportu na rynek polski. Pozostałe branże towarowe jak metalurgiczna, sektor rolno-spożywczy, paliwowo-energetyczny, włókienniczy - mają mniejsze znaczenie.

W większości pozycji osiągamy nadwyżkę handlową, natomiast ujemne saldo odnotowujemy w handlu wyrobami chemicznymi, metalurgicznymi oraz wyrobami przemysłu lekkiego.

4.3. Inwestycje

Francuskie inwestycje w Polsce

Główne sektory, w których dominują francuskie inwestycje: produkcja przemysłowa - 28% (nowe technologie produkcyjne: Vivendi Universal, Thompson Tubes), telekomunikacja - 25% (France Télécom oraz Alcatel-Lucent), handel i dystrybucja - 15% (Auchan, Carrefour, itd.) oraz energetyka - 13% (głównie Electricité de France) oraz. Ponadto, kapitał francuski jest obecny w budownictwie (BEG, Bouygues), usługach finansowo-ubezpieczeniowych (banki głównie Crédit Agricole i Société Générale oraz firma ubezpieczeniowa AXA), hotelarstwie (Accor), przetwórstwie rolno-spożywczym (Gervais Danone, Saint Louis Sucre, Bonduelle), usługach komunalnych (Veolia-Dalkia), na rynku nieruchomości (Klépierre, ERE) oraz w mediach (Canal Plus).

Skumulowany kapitał ogółem, zaangażowany przez firmy francuskie na koniec 2012 r. w Polsce szacuje się na ok. 18-20 mld euro (3 miejsce wśród inwestorów zagranicznych w Polsce z udziałem ok. 12%). Dane dotyczące inwestycji francuskich, w których realizację zaangażowana była Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych można znaleźć [TU](#) [17].

Polskie inwestycje we Francji

Inwestycje polskie we Francji szacuje się na 2,5 mld euro (skumulowane na koniec 2011r.). Dominującą jej część stanowi zaangażowanie polskich firm w sferze usług, głównie w sektorze budowlanym, podwykonawstwa przemysłowego, transportu i informatyki. Pozostałą część stanowią inwestycje polsko-zagranicznych banków (Pekao S.A./UniCredit, BCP/Millennium).

4.4. Współpraca regionalna

Wiele polskich województw, miast i gmin nawiązało współpracę ze swymi odpowiednikami we Francji. Współpraca ta odbywa się na różnych płaszczyznach, od oficjalnych kontaktów władz lokalnych, po konkretne przedsięwzięcia gospodarcze, kulturalne i naukowe. Poniżej kilka przykładów współpracy.

STRONA POLSKA	STRONA FRANCUSKA	TYP POROZUMIENIA	DZIEDZINY OBJĘTE WSPÓŁPRACĄ
Województwo dolnośląskie	Alzacja	Porozumienie o współpracy z dnia 17 grudnia 1999 r. (współpraca z dawnym województwem wrocławskim od 1994 r.)	- Edukacja, szkolenia zawodowe - Ochrona środowiska - Kultura - Sport - Współpraca gospodarcza
Województwo kujawsko-pomorskie	Midi-Pyrénées	Umowa partnerska z dnia 25 marca 2002r.	- Współpraca gospodarcza - Edukacja - Ochrona środowiska - Rozwój regionalny - Turystyka - Kultura
Województwo lubelskie	Lotaryngia	Umowa o współpracy z dnia 4 grudnia 2002 r. (pierwsze kontakty od 1994 r.)	- Rolnictwo, rozwój obszarów wiejskich - Ochrona środowiska - Edukacja - Gospodarka - Komunikacja i transport - Kultura - Turystyka - Planowanie przestrzenne
Województwo lubuskie	Departament Lot (Midi-Pyrénées)	Porozumienie o współpracy z dnia 17 października 2008 r. (pierwsze kontakty z dawnym woj. zielonogórskim od 1990 r.)	- Edukacja - Kultura - Rolnictwo - Zrównoważony rozwój - Współpraca gospodarcza
Województwo łódzkie	Departament Nord	Umowa o współpracy z dnia 24 lutego 2012 r. (współpraca od 2007 r., wcześniej podejmowane były nieudane próby nawiązania współpracy z regionami Rhone-Alpes i Alzacją)	- Kultura - Sport i turystyka - Polityka społeczna - Współpraca gospodarcza - Edukacja
Województwo małopolskie	- Rhône-Alpes - Centrum	Rhône-Alpes: umowa o współpracy z dnia 3 grudnia 2004 r., Centrum: umowa o współpracy z 7 lutego 2004 r.	- Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich - Turystyka - Edukacja i młodzież - Gospodarka - Ochrona środowiska - Rozwój regionalny - Kultura
Województwo mazowieckie	Ile-de-France	Porozumienie o współpracy z dnia 16 czerwca 2000 r. oraz Deklaracja o współpracy trójstronnej z dnia 3 maja 2006r. (wspólnie z Krajem Związkowym Brandenburgia)	- Innowacyjność - Spójność terytorialna - Edukacja - Kultura - Ochrona środowiska

Województwo opolskie	Burgundia	Wspólne Oświadczenie "Czterostronna partnerska sieć regionalna", podpisane wraz z Nadrenią-Palatynatem i Krajem Środkowoczeskim w dn. 21 maja 2003 r.	- Edukacja - Współpraca gospodarcza - Kultura - Turystyka - Zagospodarowanie terenu - Ochrona środowiska
Województwo podkarpackie	Brak francuskiego partnera na poziomie regionów i departamentów		
Województwo podlaskie	Departament Saône-et-Loire (Burgundia)	Protokół porozumienia z 20 listopada 2003 r. (od 1995 r. współpraca pomiędzy dawnym woj. suwalskim a departamentem Jura)	- Edukacja i szkolnictwo - Turystyka aktywna
Województwo pomorskie	- Górna Normandia - Limousin	Górna Normandia (od 2002 r.), Limousin (umowa o współpracy z 22 marca 2000 r., wcześniej współpraca z dawnym woj. gdańskim; także trójstronna umowa o współpracy z Okręgiem Środkowej Frankonii z 8 lutego 2001 r. - "Mały Trójkąt Weimarski")	- Edukacja - Gospodarka - Kultura - Ochrona środowiska - Rozwój obszarów wiejskich
Województwo śląskie	- Region Nord-Pas-de-Calais - Departament Bas-Rhin (Alzacja)	Porozumienie o współpracy z Regionem Nord-Pas-de-Calais z dnia 18 lipca 2012 r. (współpraca od 1991 r. z dawnym woj. katowickim) oraz Porozumienie o współpracy z Dep. Dolnego Renu z dnia 12 lipca 2010 r. (współpraca od 1998 r.)	- Kultura - Edukacja i szkolenia zawodowe - Rozwój terytorialny - Ochrona środowiska - Gospodarka - Turystyka - Ochrona zdrowia - Wspieranie wielojęzyczności
Województwo świętokrzyskie	Brak francuskiego partnera na poziomie regionów i departamentów		
Województwo warmińsko-mazurskie	Departament Côtes-d'Armor (Bretania)	Porozumienie o współpracy z dnia 24 czerwca 2000 r. (współpraca z dawnym woj. olsztyńskim od 1991 r.)	- Rozwój terytorialny - Rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy - Rozwój gospodarczy i turystyczny - Polityka społeczna - Kultura i edukacja - Służba zdrowia - Ochrona środowiska
Województwo wielkopolskie	Bretania	Porozumienie o współpracy z dnia 14 kwietnia 2005 r. (współpraca zapoczątkowana w 1993 r. przez dawne woj. poznańskie z departamentem Ille-et-Vilaine)	- Rolnictwo i rozwój wsi - Edukacja, szkolenia i badania naukowe - Młodzież - Ochrona środowiska - Kultura i dziedzictwo narodowe - Gospodarka i innowacje

Województwo zachodnio-pomorskie	• Departament Loary Atlantyckiej (Pays de la Loire) • Departament Gironde (Akwitania)	Porozumienie o współpracy z Departamentem Loary Atlantyckiej z dnia 25 czerwca 2012 r. (nieformalna współpraca od 1990 r., pierwsza formalna umowa o współpracy z 1999 r.) oraz porozumienie z Departamentem Gironde z 8 lipca 2004 r. (pierwsze kontakty od 1997 r.)	• Rolnictwo • Ochrona środowiska • Edukacja • Kultura • Gospodarka • Ochrona zdrowia
---------------------------------	--	---	---

4.5. Współpraca samorządów gospodarczych

Działania rządowe i regionalne ukierunkowane na rozwój bilateralnej współpracy gospodarczej są aktywnie wspomagane przez przedsięwzięcia polskich i francuskich samorządów gospodarczych. Należy tutaj przede wszystkim wymienić Francuską Izbę Przemysłowo-Handlową w Polsce (www.ccifp.pl [18]), która od 1994 r. działa na rzecz pogłębiania partnerstwa polsko-francuskiego w biznesie oraz Polską Izbę Przemysłowo-Handlową we Francji (www.ccipf.org [19]), która m.in. zajmuje się kojarzeniem partnerów gospodarczych z różnych branż (ze szczególnym uwzględnieniem sektora budowlanego), doradztwem prawnym, a także organizowaniem misji gospodarczych, seminariów, konferencji i szkoleń. Ponadto we Francji działają regionalne i lokalne izby gospodarcze.

Dostęp do rynku wg. zasad obowiązujących w całej Unii Europejskiej.

Przydatne linki i kontakty

6.1. Administracja gospodarcza

Rząd i Premier - www.gouvernement.fr [6]

Ministerstwo Gospodarki i Finansów - www.economie.gouv.fr [6]

Ministerstwo ds. Odbudowy Zdolności Produkcyjnych - www.redressement-productif.gouv.fr [20]

Ministerstwo Handlu Zagranicznego - www.commerce-exterieur.gouv.fr [21]

Ministerstwo Ekologii, Zrównoważonego Rozwoju i Energii
- www.developpement-durable.gouv.fr [8]

Ministerstwo Rolnictwa, Żywności i Leśnictwa - www.agriculture.gouv.fr [22]

Generalna Dyrekcja Finansów Publicznych - www.impots.gouv.fr [23]

Dyrekcja ds. Turystyki przy Ministerstwie ds. Rzemiosła, Handlu Wewnętrznego i Turystyki

- www.tourisme.gouv.fr [24]

Francuska Agencja Skarbu - www.aft.gouv.fr [25]

Francuska Agencja ds. Inwestycji Międzynarodowych AFII - www.invest-in-france.org [26]

Bank Francji - www.banque-france.fr [27]

6.2. Samorządy gospodarcze

Polska Izba Przemysłowo-Handlowa we Francji - www.ccipf.org [19]

Zgromadzenie Francuskich Izb Handlowo-Przemysłowych - www.cci.fr/web/portail-acfci [28]

Stale Stowarzyszenie Izb Rolniczych APCA - www.chambres-agriculture.fr [29]

Stale Zgromadzenie Izb Rzemieślniczych ARTISANAT- www.artisanat.fr [30]

Agencja ds. Tworzenia Przedsiębiorstw APCE - www.apce.com [31]

Francuska Agencja ds. Międzynarodowego Rozwoju Przedsiębiorstw UBIFRANCE -
www.ubifrance.fr [32]

Stowarzyszenie Przedsiębiorców Francuskich MEDEF - www.medefinternational.fr [33]

6.3. Oficjalna prasa ekonomiczna

La Tribune (dziennik) - www.latribune.fr [34]

Les Echos (dziennik) - www.lesechos.fr [35]

Le Revenu (tygodnik) - www.lerevenu.com [36]

L'Expansion (miesięcznik) - www.lexpress.fr [37]

Capital (miesięcznik) - www.capital.fr [38]

6.4. Oficjalne strony o charakterze ekonomicznym

Krajowy Instytut Statystyki i Studiów Ekonomicznych - www.insee.fr [39]

Francuski Dziennik Ustaw JO - www.journal-officiel.gouv.fr [40]

Narodowy Instytut Własności Przemysłowej IPNI- www.inpi.fr [41]

Francuskie Targi Handlowe - www.foiresetsalons.pme.gouv.fr [42]

[^wróć do góry strony](#)

[<<powrót](#) [44]

[Drukuj](#) [45] [Pobierz PDF](#) [46] [Pobierz DOC](#) [47]

Źródło: <http://91.239.90.98/pl/republika-francuska>

Odnośniki

- [1] https://pl.wikipedia.org/wiki/Kilometr_kwadratowy
- [2] https://pl.wikipedia.org/wiki/Dolar_ameryka%C5%84ski
- [3] <http://www.assemblee-nationale.fr/>
- [4] <http://www.senat.fr/>
- [5] <http://www.elysee.fr/>
- [6] <http://www.gouvernement.fr/>
- [7] <http://www.economie.gouv.fr/>
- [8] <http://www.developpement-durable.gouv.fr/>
- [9] <http://www.agriculture.gouv.fr/>
- [10] <http://www.annuaires.justice.gouv.fr/>
- [11] http://www.ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_fra_pl.htm
- [12] http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/europa/francja/#_ftn1
- [13] http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/europa/francja/#_ftn2
- [14] http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/europa/francja/#_ftnref1
- [15] http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/europa/francja/#_ftnref2
- [16] <http://www.msz.gov.pl/>
- [17] http://www.paiz.gov.pl/polska_w_liczbach/inwestycje_zagraniczne/inwestycje_przy_udziale_paiiz
- [18] <http://www.ccifp.pl/>
- [19] <http://www.ccipf.org/>
- [20] <http://www.redressement-productif.gouv.fr/pme>
- [21] <http://www.commerce-exterieur.gouv.fr/>
- [22] <http://agriculture.gouv.fr/>
- [23] <http://www.impots.gouv.fr/>
- [24] <http://www.tourisme.gouv.fr/>
- [25] <http://www.aft.gouv.fr/>
- [26] <http://www.invest-in-france.org/>
- [27] <http://www.banque-france.fr/>
- [28] <http://www.cci.fr/web/portail-acfci>
- [29] <http://www.chambres-agriculture.fr/>
- [30] <http://www.artisanat.fr/>
- [31] <http://www.apce.com/>
- [32] <http://www.ubifrance.fr/>
- [33] <http://www.medefinternational.fr/>
- [34] <http://www.latribune.fr/accueil/a-la-une.html>
- [35] <http://www.lesechos.fr/>
- [36] <http://www.lerevenu.com/>
- [37] <http://www.lexpress.fr/>
- [38] <http://www.capital.fr/>
- [39] <http://www.insee.fr/>
- [40] <http://www.journal-officiel.gouv.fr/>
- [41] <http://www.inpi.fr/>
- [42] <http://www.foiresetsalons.pme.gouv.fr/>
- [43] <http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl>
- [44] <http://91.239.90.98/pl/rynki>

- [45] <http://91.239.90.98/pl/print/1676>
- [46] <http://91.239.90.98/pl/printpdf/1676>
- [47] <http://91.239.90.98/pl/print/1676?type=doc>